

11. 1. 2013

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Porušení práva na zákonného soudce jako důsledek porušení povinnosti soudu poslední instance položit předběžnou otázku Soudnímu dvoru EU

Čl. 267 Smlouvy o fungování EU (dříve čl. 234 Smlouvy o založení ES), § 183k ObchZ

Přistoupením České republiky k Evropské unii vzniklo českým soudům oprávnění a za určitých okolností i povinnost, obracet se na Soudní dvůr s předběžnými otázkami. Na základě třetí alievy čl. 267 Smlouvy o fungování EU (dříve čl. 234 Smlouvy o založení Evropského společenství) je soud členského státu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, povinen předběžnou otázku položit Soudnímu dvoru (souhrn výjimek z povinnosti předložit předběžnou otázku pak Soudní dvůr rozpracoval ve svém rozhodnutí ze dne 6. října 1982 ve věci C-83/81 CILFIT v. ministerstvo zdravotnictví). Soudy poslední instance musí odůvodnit odmítnutí položit předběžnou otázku a založit je na výjimkách uvedených v judikatuře Soudního dvora.

bpv BRAUN PARTNERS

Nález ÚS z 11.9.2012, II. ÚS 2504/10

K věci:

Minoritní akcionáři společnosti J. se domáhali u Krajského soudu v Českých Budějovicích přezkumu přiměřenosti protiplnění vyplaceného za jejich akcie, které přešly na hlavního akcionáře J., společnost E. se sídlem v SRN, a dále stanovení a přiznání správné výše takového protiplnění. E. namítala nedostatek pravomoci českých soudů podle OSŘ či nařízení Rady č. 44/2001 (dále jen „Nařízení“), soud však dospěl k závěru, že podle čl. 2 a 6 Nařízení jde o obchodní spor s mezinárodním prvkem a pravomoc českých soudů je dána, neboť jde o úzce spojené právní nároky a je účelné rozhodovat o věci společně u soudu místa, kde má bydliště některý z žalovaných. Tím, že má J. sídlo v ČR, je založena pravomoc českých soudů i vůči E. Vrchní soud v Praze, jako soud odvolací, toto rozhodnutí potvrdil, příslušnost českých soudů ovšem odvíjel od charakteru řízení a návrh na přezkoumání přiměřenosti protiplnění podle § 183k ObchZ podřadil pod § 9 odst. 3 písm. g) OSŘ s tím, že jde o nesporné řízení podle § 200e OSŘ a účastenství se řídí § 94 odst. 1 věta první OSŘ. Pro toto řízení je pak příslušným rejstříkový soud tuzemské společnosti, v níž došlo k přechodu účastnických cenných papírů dle § 183i ObchZ. Účastníkem řízení je i hlavní akcionář, jehož sídlo není z hlediska pravomoci a příslušnosti soudu pro toto řízení relevantní. Vrchní soud dále argumentoval čl. 22 odst. 2 Nařízení, jež lze podle něj vztáhnout na řízení podle § 200e OSŘ a podle něhož jsou příslušné soudy státu, na jehož území má společnost sídlo a je-li dána příslušnost českých soudů, je podle § 37 odst. 1 ZMPS dána i jejich pravomoc. Na rozdíl od soudu 1. stupně založil Vrchní

soud v Praze své rozhodnutí v otázce pravomoci (příslušnosti) tuzemských soudů, jak později uvedl Ústavní soud, na zcela odlišné argumentaci zahrnující i odkazy na rozdílná ustanovení Nařízení, což zrovna nesvědčí o jednotnosti interpretace dotčené unijní normy. Přitom se však vůbec nevypořádal s tím, proč nepředložil Soudnímu dvoru předběžnou otázku. Následné dovolání podané E. bylo odmítnuto Nejvyšším soudem jako nepřípustné. Ústavní stížnost E. byla ovšem Ústavním soudem shledána jako důvodná.

Z odůvodnění:

E. se v projednávané věci domáhala ochrany svého ústavně zaručeného práva na spravedlivý proces a práva na zákonného soudce dle čl. 36 a čl. 38 Listiny, která byla dotčena v důsledku pochybení Vrchního soudu v Praze, spočívajícího především v neodůvodněném nepředložení předběžné otázky dle čl. 267 Smlouvy o fungování EU.

Je zásadně věcí obecných soudů zkoumat uplatnění unijního práva a v určitých případech spadajících pod rozsah čl. 267 Smlouvy o fungování EU případně předložit Soudnímu dvoru otázku výkladu nebo platnosti práva EU. Právo EU není součástí ústavního pořádku, a proto není Ústavní soud příslušný k tomu, aby toto právo vykládal.

Přestože položení předběžné otázky je věcí práva EU, její nepoložení v rozporu s tímto právem může přivodit porušení práva na spravedlivý proces a práva na zákonného soudce. Jedná se o situace, kdy český soud (jehož rozhodnutí již nelze napadnout dalšími opravnými prostředky, které poskytuje podústavní právo) nepoloží předběžnou otázku Soudnímu dvoru svévolně, tedy v rozporu s principem právního státu.

Za výkon svévole se považuje i takové jednání soudu poslední instance aplikujícího normy komunitárního práva (tj. dnes unijního práva), který si zcela opomene položit otázku, zda by neměl vznést předběžnou otázku k Soudnímu dvoru, přičemž její opomenutí řádně neodůvodní včetně posouzení výjimek, které vypracoval ve své judikatuře Soudní dvůr. V rozhodnutí Vrchního soudu v Praze chybí jakákoli zmínka o jakémkoli rozhodnutí Soudního dvora, které by se dané otázky týkalo; již z tohoto důvodu lze rozhodnutí Vrchního soudu v Praze stěží považovat za náležitě odůvodněné. Klíčové dále bylo, zda Vrchní soud v Praze jako soud poslední instance odůvodnil, že výklad předložené otázky unijního práva považuje za natolik zřejmý, že není důvodu aplikovat kogentní normu obsaženou v čl. 267 Smlouvy o fungování EU, a není proto třeba pokládat předběžnou otázku Soudnímu dvoru.

V rozhodnutí absentuje jakýkoli odkaz na kritéria stanovená v rozhodnutí Soudního dvora ze dne 6. října 1982 ve věci C-283/81 CILFIT v. ministerstvo zdravotnictví, ve kterém Soudní dvůr stanovil konkrétní výjimky, které zbavují národní soudy poslední instance povinnosti položit předběžnou otázku k výkladu právních norem práva EU, které mají být v konkrétním případě aplikovány. Pochybení Vrchního soudu v Praze je o to zásadnější, že obě rozhodnutí vydaná v průběhu řízení k otázce pravomoci (příslušnosti) českých soudů byla založena na zcela odlišné argumentaci, zahrnující i odkazy obecných soudů na rozdílná ustanovení Nařízení, což zrovna nesvědčí o jednotnosti interpretace dotčené unijní normy. Lze dokonce přisvědčit stěžovatelce, že Vrchní soud v Praze, na rozdíl od soudu prvního stupně, nezastával ve věci zcela jednoznačné stanovisko ohledně aplikační přednosti Nařízení, soudě alespoň podle obsahu odůvodnění jeho rozhodnutí, kladoucí v argumentační části důraz na český procesní předpis. I v tomto směru se tedy jedná o rozhodnutí nepřezkoumatelné.

Vrchní soud v Praze byl, pokud během řízení vznikla otázka výkladu unijního práva spadající pod rozsah čl. 267 Smlouvy o fungování EU, povinen předběžnou otázku Soudnímu dvoru položit. Je irelevantní, že Vrchní soud v Praze není institucionálně soudem stojícím na vrcholu soustavy

obecných soudů. Povinnost předložit případ Soudnímu dvoru je dána již tím, že proti jeho rozhodnutí není v projednávané věci přípustný opravný prostředek podle vnitrostátního práva.

Ústavní soud shledal postup Vrchního soudu v Praze, který jako soud poslední instance aplikující normy unijního práva zcela opomněl zkoumat, zda by měl vznést předběžnou otázku k Soudnímu dvoru a její nepoložení řádně neodůvodnil, za svévolný, který porušuje pravidla spravedlivého procesu a zasahuje do stěžovatelčina práva garantovaného čl. 36 odst. 1 Listiny.

Komentář:

Ústavní soud, podobně jako ve svých předchozích nálezech sp.zn. II. ÚS 1009/08 ze dne 8. ledna 2009 a sp.zn. II. ÚS 1658/11 ze dne 29. listopadu 2011, akcentoval právo obecných soudů, respektive povinnost soudu, jehož rozhodnutí nelze napadnout opravnými prostředky podle vnitrostátního práva, obracet se na Soudní dvůr s předběžnými otázkami ve smyslu čl. 267 Smlouvy o fungování EU, přičemž nepoložení takové otázky musí být soudem poslední instance náležitě odůvodněno výjimkami plynoucími z judikatury Soudního dvora.

Při interpretaci a aplikaci čl. 267 Smlouvy o fungování EU je přitom třeba zohlednit doktrínu „*acte éclairé*“ a „*acte clair*“. Jejich základ byl položen v rozsudku SDEU ze dne 27.3.1963, C-28/62, *Da Costa*, a k jejich precizaci došlo v rozsudku SDEU z 6. 10. 1982, C-283/81, *CILFIT v. Ministero della Sanità* (ani jedno z těchto rozhodnutí dosud nebylo Soudním dvorem oficiálně přeloženo do češtiny).

Doktrína *acte éclairé* předpokládá, že soud členského státu nemá povinnost předložit takovou otázku Soudnímu dvoru, jestliže je výklad zjevný, ať už proto, že je dána dřívější ustálená judikatura Soudního dvora nebo proto, že existuje jeho rozsudek o identické otázce.[1]

Doktrína *acte clair* pak vychází především z předpokladu, že vnitrostátní soud nemusí předložit danou otázku Soudnímu dvoru a je oprávněn rozhodnout ji na vlastní odpovědnost, pokud je správná aplikace práva EU natolik zjevná, že nenechává žádný prostor pro rozumné pochybnosti nad rozhodnutím o předložené otázce. Vnitrostátní soud však z toho může vycházet jen tehdy, pokud se jedná o takový případ, kdy je přesvědčen, že by stejnou jistotu měly také soudy ostatních členských států i Soudní dvůr. Zda je taková možnost dána, je potřeba posoudit při zohlednění zvláštností práva EU a zvláštních obtíží jeho výkladu, přičemž musí být přihlédnuto také ke skutečnosti, že předpisy práva EU jsou publikovány v různých jazycích a že různá jazyková znění jsou stejně závazná; výklad předpisu práva EU tedy vyžaduje srovnání jeho jazykových verzí. Přitom je i při přesné shodě jazykových verzí potřeba dbát na to, že právo EU používá vlastní, zvláštní terminologii a dále je třeba zdůraznit, že právní pojmy v právu EU a jednotlivých právních řádech nemusí mít bezpodmínečně stejný obsah a konečně je třeba každý předpis práva EU vidět v jeho souvislostech a vykládat ho ve světle celého práva EU, jeho cílů a stavu jeho vývoje v okamžiku aplikace dané právní normy. [2]

Mgr. David Vosol, M.B.A.

JUDr. Vojtěch Steininger, LL.M.

[bpv Braun Partners s.r.o.](#)

Ovocný trh 8
110 00 Praha 1

Tel.: +420 224 490 000

Fax: +420 224 490 033

e-mail: prague@bpv-bp.com

[1] Bobek, M., Komárek, J., Passer, J., Gillis, M. Předběžná otázka v komunitárním právu. 1. Vydání. Praha : Linde, 2005, s. 226-227.

[2] Rozsudek SDEU z 6. 10. 1982, C-283/81, CILFIT v. Ministero della Sanità, bod 16-20.

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Doručování soudních písemností ze zahraničí do ČR](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc únor 2026](#)
- [Digital Fairness Act a influencer marketing – cesta ke konci roztržtění regulace?](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc leden 2026](#)
- [IATA Travel & Cargo akreditace v letectví – v čem spočívají její výhody?](#)
- [Digital Omnibus o AI: návrh nařízení o zjednodušení pravidel pro umělou inteligenci](#)
- [Rozhodčí nálezy vydané ruskými rozhodčími soudy a jejich uznání a výkon na území EU](#)
- [Environmentální tvrzení společností v hledáčku EU: Jak se vyhnout greenwashingu a obstát v nové regulaci?](#)
- [AIFMD II v České republice: Schvalovací proces a co čeká investiční společnosti](#)
- [Novinky z české a evropské regulace finančních institucí za měsíc prosinec 2025](#)